

فن تلخیص

چنانکه بارها خواننده شنیده‌ایم سابق بر این از طرفی معلومات بشر سخت محدود و کتاب‌های علمی و ادبی بسیار کم بوده و از طرف دیگر ارتباط بین ملل به مراتب کمتر از امروز بوده است غالباً ساکنین یک مملکت از علوم و طرز تفکر و زبان سکنهٔ ممالک دیگر اطلاع کامل نداشتند. از اینرو یک مرد باهوش می‌توانست تمام علوم معمولهٔ عصر خود را فرا گرفته و تمام کتابهای موجوده را مطالعه کند. لیکن در قرون جدید مخصوصاً از اوایل قرن نوزدهم باین طرف دائرهٔ معلومات بقدری وسعت یافته و ارتباط بین المللی بحدی زیاد شده و مطبوعات باندازهٔ فزونی گرفته است که نه تنها عامای بزرگ قادر بفرآ گرفتن تمام علوم و خواندن تمام کتابهای علمی و ادبی نیستند بلکه متخصصین نیز عاجز از مطالعهٔ تمام کتابهای مربوط برشته‌های اختصاصی خود می‌باشند و از طرف دیگر مجبور هستند تمام اطلاعات تازه را که از ارتباطی بارشتهٔ اختصاصی آنها دارند بداند. از اینرو عدّهٔ بخلاصه کردن کتابها پرداخته و رؤس مطالب هر کتاب را در چند صفحه در دسترس مطالعه کنندگان می‌گذارند.

تا یکی دو قرن پیش تالیف کتب و رسائل در عالم عام و ادب (مثل امروز) مقام بسیار مهمی را داشته و علما بیشتر اوقات خود را صرف کتاب می‌کردند و ترجمه نیز کمابیش معمول بوده و عدّهٔ از علما بترجمهٔ کتب خارجی می‌پرداختند. عدّهٔ دیگر نیز کتب دیگران را شرح می‌نوشتند و باین قسمت بیش از ترجمه اهمیت می‌دادند چیزیکه طرف توجه قدما نبوده (مگر بندرت و اتفاقاً) فن تلخیص می‌باشد ولی چنانکه گفتیم احتیاجات علمی و ادبی امروز اهمیت این فن را بمردم نشان داده و امروز عدّه‌ای از مردمان باسواد و آشنایانهای خارجی متخصص در تلخیص کتابهایی باشند و در نظر ملل تمدن اهمیت این فن کمتر از صنعت ترجمه نیست و این فن در دنیای امروزی همان اهدیاتی را داراست که شرح کتب در دنیای گذشته داشته است.

فن تلخیص که امروزه در دنیا معمول است بر دو قسم است:

۱- تلخیص کتابها از زبان اصلی: چنانکه گفتیم عدّهٔ مطبوعات مربوط به رشتهٔ از علوم و ادبیات هر ملتی بسیار فراوان است و از طرف دیگر هر روز چندین جلد کتاب در رشته‌های مختلف علوم و ادبیات از زبانهای خارجی ترجمه می‌شود و متخصصین نمی‌توانند از تمام مطبوعاتی که متناسب با رشتهٔ اختصاصی آنهاست استفاده کنند از اینرو دسته‌ای مطالب اصلی کتابهای موجوده را خلاصه کرده و بطبع می‌رسانند.

نظر باینکه دائرهٔ مطبوعات مملکت ما فعلاً بسیار تنگ است و عدّهٔ کتب موجوده چندان زیاد نیست امروز این قسمت از فن تلخیص مورد احتیاج ممالک مانعی باشد.

۲ - ترجمه و تلخیص از زبانهای خارجی: بطوریکه اشاره کردیم در این قرن از طرفی در اثر پیدایش وسایل سریع و گوناگون ارتباط، ممالک و ملل طوری بهم‌دیگر نزدیک شده‌اند که سابق بر این حتی بین شهرهای یک مملکت نیز بدین مابّه نزدیکی و قرابت وجود نداشته است. از طرف دیگر ایجاد همین نزدیکی و احتیاجات سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و علمی و ادبی ملل عالم را نیازمند کرده است که از آثار و افکار و معلومات هم‌دیگر اطلاع داشته باشند. بدین جهت هر ملتی مجبور است برای جلوگیری از تنزل و عقب ماندن از قافلهٔ تمدن قسمت عدّهٔ مطبوعات ملل دیگر را بزبان خود ترجمه کند. چون سرمایهٔ ممالک برای ترجمهٔ کتب خارجی کمابیش نیکند و همچنین متخصصین هر مملکت

وقت استفاده از تمام آثار را پیدا نمی نمایند از اینرو آشنایان بزبانهای بیگانه قسمتی از کتب خارجی را خلاصه کرده و بزبانهای خود ترجمه میکنند.

همه می دانند که امروزه مملکت ما بیش از سایر ممالک احتیاج شدیدی بتلخیص کتب خارجی دارد متأسفانه تاکنون متخصصینی در این فن پیدا نشده اند و اگر یکی دوفتر هم باین کار اقدام کرده و چند تلخیصی از کتابهای خارجی را بزبان فارسی منتشر نمودند در اثر عدم یاتشویق پیش آمدهای دیگر کار خود را دنبال نکرده و تلخیص کتابهای خارجی را ترک گفته اند . در رأس اشخاصیکه چند کتاب سودمند بیگانگان را خلاصه کرده و انتشار داده اند می توان نام آقای فلسفی مدیر مجله تعلیم و تربیت را برد که آثار چندتن از نویسندگان اروپائی (از قبیل دانتو و غیره) را خلاصه کرده در مجله آینده و سایر مطبوعات منتشر ساخته اند .

باری وظیفه معارفی آشنایان السنه خارجیست که هر یک درخور معلومات خویش مقدار از آثار خارجی را تلخیص و بزبان فارسی ترجمه کنند و سزاوار است که وزارت جلیله معارف نیز مثل سایر قسمت های مطبوعات باین قسمت بذل توجهی کرده و از خلاصه کنندگان آثار خارجی بهر نحویکه مقتضی باشد تشویق فرماید .

حسینقلی نیسانی

مجلس مناظره

در دبیرستان پهلوی رضائیه

اخیراً در غالب دبیرستانهای ولایات چنانکه در طهران معمولست بدستور وزارت جلیله معارف مجالس کفرانس و مناظره بین شاگردان دبیرستان تشکیل شده است ، از آنجمله بموجب راپرتی که از طرف رئیس معارف ابالت غربی آذربایجان رسیده است در روز پنجشنبه چهارم بهمن ماه گذشته مجلس مناظره ای در دبیرستان پهلوی رضائیه باحضور والی آذربایجان غربی و جمعی از رجال محلی و اولیاء محصلین تشکیل یافته و موضوع مناظره این بوده است که «عالم فقیر سعادت مند تر است یا جاهل غنی؟» و ده نفر از محصلین دبیرستان درین مناظره شرکت داشته اند که از آن جمله چهار نفر بزبان فارسی ، دو نفر بزبان انگلیسی ، دو نفر بزبان فرانسه و دو نفر بشهر اظهار عقیده کرده اند .

در فاصله خطابهها ارکستر دبیرستان مترنم بوده و در پایان مجلس نیز از طرف اداره معارف بهر یک از شرکت کنندگان جائزهای داده شده است . در صفحه مقابل تصویر مجلس مناظره دبیرستان پهلوی رضائیه دیده می شود که یکی از شاگردان در پشت خطابه بیان عقیده خویش مشغولست .